

LUND UNIVERSITY

Den (o)hållbara bostaden

Boende i Helsingborg 2035

Eriksson, Emmelina; Fuentes, Christian; Ullström, Sara

2026

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Eriksson, E., Fuentes, C., & Ullström, S. (2026). *Den (o)hållbara bostaden: Boende i Helsingborg 2035*. Lund University.

Total number of authors:

3

Creative Commons License:

Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUNDS
UNIVERSITET

Den (o)hållbara bostaden Boende i Helsingborg 2035

EMMELINA ERIKSSON, CHRISTIAN FUENTES, SARA ULLSTRÖM
INSTITUTIONEN FÖR TJÄNSTEVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Den (o)hållbara bostaden

Boende i Helsingborg 2035

En populärvetenskaplig rapport

Emmelina Eriksson

Christian Fuentes

Sara Ullström

Institutionen för tjänstvetenskap

Lunds universitet

2026-05-18

Förord

Denna rapport bygger på resultaten från forskningsprojektet *Att leva i framtiden: Boende i Helsingborg 2035*, som genomfördes vid Institutionen för tjänstevetenskap, Lunds universitet, under 2025–2026. Projektet har finansierats av Helsingborgs stads forsknings- och utvecklingsfond.

Rapporten undersöker hur Helsingborgare föreställer sig sitt nuvarande och framtida boende, samt vilken roll hållbarhet spelar i dessa föreställningar. Genom intervjuer, fokusgrupper och workshops har projektet utforskat hur människor tänker kring hemmet som plats för vardagsliv, trygghet, gemenskap och identitet, men också vilka möjligheter och utmaningar som finns i utvecklingen av mer hållbara boendeformer.

Vi vill rikta ett varmt tack till Helsingborgs stad för finansiering och stöd under projektets gång. Ett särskilt tack riktas också till alla deltagare som generöst delat med sig av sina erfarenheter, tankar och framtidsvisioner. Utan ert engagemang hade denna studie inte varit möjlig.

Vi hoppas att rapporten kan bidra till en bredare diskussion om framtidens boende och fungera som ett underlag för fortsatt arbete med hållbar stads- och bostadsutveckling – i Helsingborg och i andra kommuner som står inför liknande utmaningar.

Sammanfattning

I Sverige, liksom i andra höginkomstländer, står boendet och boenderelaterad konsumtion för en stor del av hushållens klimatavtryck och miljöpåverkan. Ökad konsumtion relaterat till ökad bostadsyta över tid samt mer resursintensiva praktiker i hemmet driver ohållbara nivåer av energianvändning och resursförbrukning. Samtidigt har tidigare forskning framför allt fokuserat på att utforska tekniska lösningar för mer hållbara bostäder utan att ta hänsyn till förändringar i beteenden, såsom större bostäder och ökad materiell standard. För att förstå hur boendet kan bli mer hållbart behöver vi också förstå konsumtionen av boende.

Det finns idag flera alternativa boendeformer som skulle kunna vara mer hållbara men vi vet fortfarande lite om hur dessa stämmer överens med konsumenters ideal och föreställningar om det goda boendet. Genom individuella intervjuer och fokusgrupper har vi utforskat hur Helsingborgare föreställer sig sitt nuvarande och framtida boende och vilken roll hållbarhet spelar i dessa föreställningar. Utifrån dessa diskussioner utvecklades tre framtida alternativa boendekoncept som sedan presenterades på en workshop där de analyserades av intressenter verksamma inom bostadssektorn i Helsingborg.

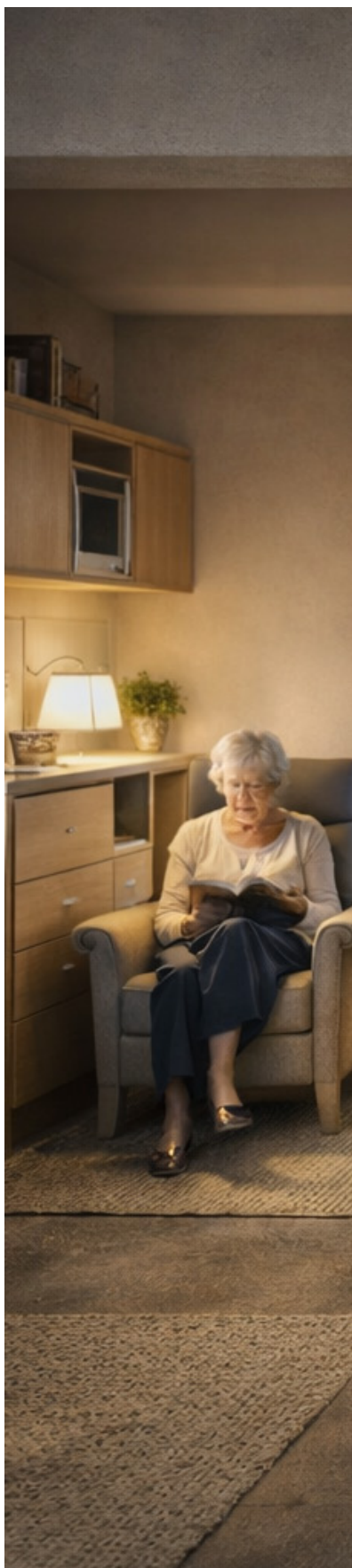
Resultaten visar att hemmet är en multifaceterad plats där många olika funktioner samsas i vardagen. Hemmet är en plats för exempelvis arbete, hushållssysslor, socialt umgänge och träning men också en plats för lugn och återhämtning. Hemmet är också förknippat med starka känslor kopplade till identitet, trygghet och tillhörighet. I denna myriad av förväntningar och krav på boendet blir frågor om hållbarhet ofta osynliga eller nedprioriterade.

Föreställningar om framtida boenden är starkt förankrade i dagens praktiker, tidigare boendefarenhet samt rådande bostadsnormer vilket begränsar vilka boendeformer konsumenter ser som möjliga och attraktiva. Diskussionerna i fokusgrupperna visade dock att dessa föreställningar till viss del kan utmanas och att det finns en öppenhet för att utforska nya alternativ.

De tre boendekoncept som utvecklades från dessa diskussioner kombinerar ambitioner om hållbarhet med de funktioner och värden som ett boende förväntas uppfylla. Koncepten inkluderar både miljömässig hållbarhet genom minskade privata ytor och ett större fokus på delade resurser, samt social hållbarhet genom ett fokus på gemenskap och social närhet vilket lyftes fram som särskilt viktigt av informanterna. Diskussionerna i workshopen pekade vidare på

att både sociala och strukturella faktorer är avgörande för genomförbarheten av samtliga koncept.

Sammantaget visar studien att för att främja mer hållbara boenden i framtiden behöver de vara: attraktiva, upplevas som normala, komma i olika former, stödja vardagspraktiker, och vara flexibla över tid. Kommunala beslutsfattare behöver ta hänsyn till dessa faktorer vid utformandet av policys för mer hållbart boende. Tillsammans med bostadsaktörer så som fastighetsförvaltare, bostadsbolag och mäklare, behöver beslutsfattare arbeta aktivt med dessa aspekter och ha ett ökat fokus på samverkan, handlingsinriktade styrmedel och långsiktig planering för att möjliggöra och normalisera hållbara boenden i framtiden.

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	4
1. Inledning	7
1.1 Boendet som hållbarhetsutmaning.....	7
1.2 Forskning om boende och hållbarhet...	7
1.3 Syfte och forskningsfrågor	8
2. Metod och genomförande	10
3. Resultat och analys	12
3.1 Hur helsingborgare använder och skapar sina hem	12
3.2 Hållbarhet i boendet.....	17
3.3 Sammanfattning.....	19
4. Framtida boendekoncept	21
4.1 Det moderna kollektivet.....	22
4.2 Ett nytt generationsboende	23
4.3 Tiny house community	26
4.4 Sammanfattning.....	28
5. Rekommendationer:	31
Hållbara boenden som är...	31
6. Slutsatser	33
7. Åtgärder för att stödja hållbart boende	35
Referenser	36
Bilaga 1: Boendekoncept	37

1. Inledning

1.1 BOENDET SOM HÅLLBARHETSUTMANING

Den globala klimatkrisen vi just nu befinner oss i är nära sammankopplad med våra konsumtionsmönster, inte minst hur vi bor. Trots försök att handla mer hållbart har vår totala konsumtion ökat stadigt de senaste 60 åren. I höginkomstländer som Sverige har även genomsnittlig bostadsyta per person ökat över tid, vilket i sin tur driver ohållbara nivåer av energianvändning och resursförbrukning (Cohen, 2021). Boendet och relaterad konsumtion utgör därmed en betydande del av hushållens miljöpåverkan. Faktorer som bostadens material och storlek, boendeformen samt den energi som konsumeras i hemmet är centrala (Lorek & Spangenberg, 2019; Ivanova & Büchs, 2020). Boende är således ett av de viktigaste områdena att beakta vid utformandet av hållbar policyn och andra hållbarhetsåtgärder (Ivanova et al., 2015; Cohen, 2021). Hur vi bor formar inte bara våra vardagsliv utan också våra konsumtionsmönster, våra sociala relationer och vår påverkan på klimat och miljö.

Trots tekniska framsteg inom energieffektivisering och hållbart byggande har den totala resursanvändningen inte minskat i motsvarande grad. En viktig förklaring är att effektiviseringar ofta motverkas av förändrade i beteenden, såsom större bostäder eller högre materiell standard. Denna utveckling pekar på behovet av att komplettera tekniska lösningar med ett ökat fokus på konsumtionsmönster och vardagspraktiker (IPCC, 2023). Tidigare forskning visar tydligt att boendet är en av de mest resursintensiva delarna av hushållens konsumtion och därmed en central arena för omställningen till ett mer hållbart samhälle.

Detta väcker centrala frågor som: Hur kan konsumenter uppmuntras att leva mer hållbart i sitt boende? Och vilka förutsättningar krävs för att möjliggöra en sådan förändring?

1.2 FORSKNING OM BOENDE OCH HÅLLBARHET

Mycket av boendeforskningen som finns idag fokuserar på att undersöka nya hållbara byggmetoder och energieffektivisering. Mer sällan diskuteras konsumtionen av boende. Frågor om hur konsumenter kan uppmuntras att välja mer hållbara boendeformer eller hur boendet kan användas på ett mer hållbart sätt har ägnats mindre uppmärksamhet (Sandberg, 2018; Cohen, 2021). Detta framstår dock som ett av de viktigaste områdena. Om vi ska utvecklas mot ett mer

hållbart samhälle räcker det inte med material- och energieffektivitet, vi måste även förändra vår livsstil och konsumtion (IPCC, 2023).

Det finns idag flera alternativa boendeformer som har potential att minska boendets miljö- och klimatavtryck, så som kollektivboenden, delade ytor i flerbostadshus, generationsboenden samt begränsade boendeytor (Sandberg, 2021).

Vi vet dock fortfarande lite om hur dessa alternativa boendeformer stämmer överens med "vanliga" konsumenters ideal och förväntningar på sitt boende. Vilka föreställningar finns det om det goda boendet? Vilken roll kan hållbarhet ha i dessa föreställningar om boende?

1.3 SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGOR

Projektets syfte har varit att kartlägga och analysera hur helsingborgare föreställer sig framtidens boende och vilken roll hållbarhet spelar i dessa föreställningar.

Följande forskningsfrågor har varit vägledande:

1. Hur uppfattar Helsingborgare sitt nuvarande boende?
2. Hur föreställer de sig sitt boende om cirka 10 år?
3. Hur kan hållbarhet integreras i boendet?

I det här projektet ämnar vi undersöka Helsingborgares föreställningar om boende i framtiden för att förstå möjligheten att utveckla olika alternativa mer hållbara boendeformer.

Den här rapporten bygger på forskningsprojektet *Att leva i framtiden: Boende i Helsingborg 2035*, genomfört vid Lunds universitet och finansierat av Helsingborgs stad. Projektet syftar till att analysera hur invånare i Helsingborg föreställer sig sitt nuvarande och framtida boende, samt vilken roll hållbarhet spelar i dessa föreställningar.

Rapporten riktar sig till en bred publik, men har särskild relevans för kommunala beslutsfattare, stadsplanerare och aktörer inom bostadssektorn. Genom att kombinera empiriska resultat med forskningsbaserad analys bidrar rapporten till en fördjupad förståelse av vilka möjligheter och begränsningar som finns i utvecklingen av framtidens hållbara boende.

Resultaten från den här studien ser vi som användbara som underlag för en bredare diskussion om framtidens boende i Helsingborg, men också för att mer konkret diskutera hur alternativa och hållbara boendeformer bör utvecklas och kommuniceras för att möta konsumenters föreställningar om det goda boendet.

2. Metod och genomförande

Studien bygger på en kvalitativ forskningsdesign och omfattar 15 individuella intervjuer, tre fokusgrupper med 3–5 deltagare i varje samt en workshop med 12 aktörer verksamma inom bostadssektorn i Helsingborg.

Deltagarna i intervjuerna och fokusgrupperna representerar en variation av åldrar, hushållstyper och socioekonomiska förutsättningar, vilket möjliggör en analys av hur olika livssituationer påverkar föreställningar om boende. Urvalet inkluderar även olika boendeformer, upplåtelseformer samt bostadsområden i Helsingborg för att fånga en bredd av perspektiv på boendet i staden. Se tabell 1 nedan för en översikt av deltagarna.

Informant	Typ av bostad	Upplåtelseform	Område	Kön	Ålder	Sysselsättning
1	Lägenhet	Bostadsrätt	Tågaborg	Man	38	Yrkesverksam
2	Lägenhet	Hysesrätt	Tågaborg	Kvinna	72	Pensionär
3	Lägenhet	Hysesrätt	Ringstorp	Kvinna	56	Sjukpensionär
4	Lägenhet	Hysesrätt	Tågaborg	Kvinna	47	Yrkesverksam
5	Lägenhet	Bostadsrätt	Pålsjö	Kvinna	55	Yrkesverksam
6	Villa	Äganderätt	Tågaborg	Kvinna	47	Yrkesverksam
7	Lägenhet	Hysesrätt	Eläneberg	Man	36	Yrkesverksam
8	Lägenhet	Bostadsrätt	Eneborg	Kvinna	25	Student
9	Lägenhet	Bostadsrätt	Eneborg	Kvinna	61	Yrkesverksam
10	Lägenhet	Bostadsrätt	Centrum	Kvinna	55	Yrkesverksam
11	Radhus	Äganderätt	Wilson Park	Kvinna	59	Pensionär
12	Lägenhet	Hysesrätt	Slottshöjden	Kvinna	23	Yrkesverksam
13	Lägenhet	Bostadsrätt	Centralt, Norr	Kvinna	57	Yrkesverksam
14	Radhus	Bostadsrätt	Ödåkra	Kvinna	59	Yrkesverksam
15	Lägenhet	Bostadsrätt	Söder	Kvinna	39	Yrkesverksam

Tabell 1. Intervjupersoner - demografiska uppgifter

De individuella intervjuerna fokuserade på deltagarnas nuvarande boende, hur det används i vardagen samt deras tankar om framtiden. Fokusgrupperna syftade till att fånga hur idéer om boende formas i dialog med andra, vilket ofta synliggör normer och gemensamma referensramar. Diskussionen fokuserade här på betydelsen av ett hem, föreställningar om framtidens boende, vilken roll hållbarhet kan spela för boende i framtiden samt tankar om möjliga hållbara boendeformer och alternativ.

Materialet analyserades tematiskt. Analysen identifierade återkommande mönster i hur deltagarna talar om boende, vilka funktioner som betonas och hur framtiden föreställs. Utifrån diskussionen i fokusgrupperna utvecklades tre framtida boendekoncept som sedan användes som underlag för vidare diskussion om framtidens boende i Helsingborg under en workshop.

Workshopen genomfördes med deltagare från Helsingborgs stad, representanter från olika bostadsaktörer verksamma i Helsingborg, samt boende i staden. Syftet med workshopen var att diskutera de olika konceptens genomförbarhet, potentiella målgrupper och kärnbudskap. Deltagarna delades in i grupper och analyserade de framtagna koncepten utifrån frågor om hinder och centrala aktörer för genomförande, relevanta målgrupper samt vilka egenskaper som gör koncepten attraktiva. I en avslutande gemensam diskussion sammanfattades insikter från de olika grupperna och konceptens relevans för mer hållbart boende i Helsingborg i framtiden diskuterades.

3. Resultat och analys

3.1 HUR HELSINGBORGARE ANVÄNDER OCH SKAPAR SINA HEM

Studien bekräftar bilden av hemmet som en viktig och mångfacetterad plats. Alla våra informanter ansåg att deras hem var centralt för både deras nuvarande och framtida liv. Vidare var det tydligt att informanterna tillbringade en betydande del av sin tid i hemmet och att hemmet fyllde ett antal olika funktioner för dem och deras familjer.

Vi börjar nedan med att ge en översiktlig bild av vad helsingborgarna i vår studie gjorde hemma och vad de gjorde för att skapa sina hem. Detta följs av en diskussion om de olika funktionerna som hemmet hade i informanternas liv.

Ett meningsfullt boende: vad betyder hemmet?

För det första är boendet inte bara en fysisk plats att vistas på, utan ett hem – en miljö som de boende känner stark anknytning till. Hemmet hänger nära samman med identitet, och många av våra informanter beskrev sina bostäder som en förlängning av sig själva. I citatet nedan berättar en deltagare om vad hennes hem betyder för henne.

”Det är mycket. Jag är lugn när jag är hemma och glad. [...] Nu säger jag att jag har hittat min plats. I världen.” – Informant 10

Som citatet illustrerar fyller boendet inte enbart funktionen att erbjuda skydd och en plats att sova på, utan också för att skapa en känsla av tillhörighet och hemmahörande.

I nära anslutning till detta framträder också föreställningen om boendet som en trygg plats. Intervjupersonen i citat här nedanför förklarar hur hemmets betydelse är kopplat till just denna känsla av trygghet.

”Det är en plats där vi bara kan vara oss själva. Vi säger alltid till vår dotter att vårt hem är en trygg plats. För oss är det också en trygg plats. [...] Så för oss är det vår plats där vi kan vara oss själva.” – Informant 14

Upplevelsen av hemmet som en trygg plats skapar här förutsättningar för hemmet som en plats för avkoppling där familjen kan slappna av och vara sig själva.

Många informanter betonade vikten av att känna sig säkert, både i den egna bostaden och i det omgivande området. Denna trygghetsaspekt hade ofta påverkat deras val av boende på olika sätt, från val av bostadsområde till vilken våning en lägenhet är belägen på.

För att en bostad ska upplevas som ett hem krävs således att den kan erbjuda både trygghet en känsla av samhörighet. Hemmet är en plats där tillhörighet kan uppstå, vilket förutsätter att det upplevs som säkert och som en förlängning av den egna identiteten - en plats som känns som ens egen.

Hemmet var också som en ekonomisk angelägenhet som kunde skapa stress men även eventuellt generera vinst. Hushållets ekonomi kunde begränsa boendemöjligheter men för dem som hade bättre ekonomiska förutsättningar sågs hemmet också som en investering.

Slutligen framstod boendet som en central arena för vardagens olika praktiker. För våra informanter möjliggjorde hemmet aktiviteter som socialt umgänge, vila, arbete, träning och en rad andra handlingar som uppfattas som viktiga i livet. Det är denna funktion – hemmet som möjliggörare av praktiker – som vi nu riktar vårt fortsatta fokus mot.

Ett hem men många praktiker

Som även tidigare forskning har visat är hemmet en viktig plats där många olika aktiviteter måste samsas. Det var tydligt i intervjuerna med våra deltagare att hemmet förväntades uppfylla en mängd olika funktioner.

Hemmet användes exempelvis för att *socialisera* – bjuda hem vänner, umgås med familj, eller tillbringa tid med sin partner. I relation till dessa aktiviteter var ofta vardagsrum, kök och matplats eller matsal viktiga områden. Men även trädgård eller balkong, för dem som hade tillgång till det, kunde fungera som sociala ytor och eventuella gästrum var viktiga för att möjliggöra besök från familj och vänner. För vissa informanter var den här funktionen så viktig att bostaden valdes och inreddes för att möjliggöra olika typer av sociala aktiviteter som exemplifieras i citatet nedan.

”Ja det är vi jättemåna om att det ska vara [en plats för sociala tillställningar]. Vi har köpt en extra stor soffa. [...] Vi har ett stort gäng och spelar brädspele ihop. Eller bara chillar eller spelar tv-spel tillsammans. Och vi har ju köpt ett utrustningsbord för det här. För att vi ska kunna vara många som sitter runt om. Alltså just det här sociala med kompisar är ju viktigt för oss båda.” - Informant 12

Den här deltagaren beskriver hur hemmet skapades för att ge bra förutsättningar för sociala aktiviteter. Hur hemmet kunde möjliggöra olika former av socialt umgänge, både i och utanför hemmet, var en central fråga för många informanter.

Hemmet var även en plats där deltagarna *arbetade* eller *studerade* – korta stunder eller hela dagar. Många arbetade eller studerade en eller flera dagar hemifrån och hade hemmakontor eller mindre kontorshörn hemma. Hemmaarbete – som kanske först hade blivit vanligt under coronapandemin – var nu ofta rutin för dem som hade kontorsarbete av olika slag.

Även *träning* – exempelvis yoga, styrketräning eller konditionspass – utfördes av vissa deltagare och kunde också vara något de planerade att göra i sina framtida bostäder.

Bostaden var också en viktig plats för *vila och återhämtning*. Det var vanligt att informanterna utförde olika aktiviteter i hemmet som var ämnade att bidra till återhämtning efter studier eller arbete. Exempelvis titta på TV, läsa en bok, skrolla på telefonen, lyssna på musik eller bara ligga ner en stund. Även olika *hobbys och fritidssysslor* utfördes i hemmet så som att pussla, odla, sy eller måla.

Hemmet är förstås också platsen för de flesta hushållssysslor. Deltagarna *tvättade* hemma eller i en tvättstuga i nära anslutning till hemmet, *förvarade* och *lagade* mat, *duschade* och gjorde sig i ordning. Det är i hemmet man tar hand om sig själv och sina saker. Det är också här infrastrukturen som behövs för detta finns tillgänglig.

Slutligen framhölls hemmets centrala funktion som *noden* att utgå ifrån för aktiviteter utanför hemmet så som att pendla till arbetet, släppa av barn på skola och aktiviteter och för att ge sig ut på olika sociala aktiviteter. Här är dels läget som viktigt – hur är bostaden placerad i relation till exempelvis skolor, förskolor, arbetet, lokaltrafiken, kulturutbud, gymmet eller nattlivet – och området. När det gäller området poängterade deltagarna att det var viktigt att känna sig säkra,

men också vikten av trevliga grannar och av att ha vänner boende i området diskuterades. Alla dessa aspekter har att göra med var bostaden är placerad snarare än bostaden i sig men var ofta avgörande faktorer vid valet av boendet.

Att skapa ett mångfunktionellt hem

Som diskussionen tidigare visat så används boendet till ett flertal praktiker av väldigt varierande karaktär. Även om inte alla hushåll ägnar sig åt samtliga praktiker, är det vanligt att varje hushåll är involverat i flera olika av dessa.

Detta betyder att hemmet behöver fylla en rad olika funktioner samtidigt. Utöver att tillgodose grundläggande behov framträder hemmet som en plats för social interaktion, arbete, och träning. Samtidigt fungerar hemmet också som en bas för vardagliga sysslor så som att tvätta och laga mat. Hemmet fyller också en essentiell roll som en nod, en plats som utgå från för att utföra praktiker utanför hemmet.

Dessa funktioner är inte separata utan överlappar. I vissa fall kan de också stå i konflikt med varandra. Ett återkommande exempel rör bostadens storlek och läge: Är det viktigast att bo större men då längre ifrån staden eller närmare staden men då nöja sig med ett mindre boende? I andra fall kan funktionerna samexistera, exempelvis när ett extra rum används som både kontor och gästrum. Här kan samma rum fungera både som arbetsplats och möjliggöra social interaktion.

Även när funktioner samexisterar i hemmet kan det dock över tid leda till spänningar och svårigheter. Flera deltagare beskriver hur gränserna mellan olika sfärer suddas ut, särskilt i takt med ökat hemarbete. När separata arbetsrum inte finns tillgängliga i hemmet var det vanligt att hemarbete utfördes i gemensamma utrymmen som kök eller vardagsrum, eller att en del av ett rum gjordes till kontorshörna, exempelvis i sovrummet. Detta kan försvåra möjligheten att upprätthålla tydliga gränser mellan arbete och privatliv. En deltagare berättar om hur hon balanserar hem och arbete.

”Men sen har jag också gjort om min tjänst så att den nu är 100% distans. Så att jag har skärmat av en del av lägenheten till min arbetshörna och det är där jag sitter nu. Längst bort i lägenheten har jag en egen liten avdelning som är mitt kontor. [...] Och sen kanske man inte ska göra så men jag äter alltid min frukost framför datorn.” – Informant 13

Här har gränsen mellan arbetsplats och hemmamiljö suddats ut men även gränsen mellan olika aktiviteter som att äta frukost i hemmet och att arbeta. Detta illustrerar hur krav på flexibilitet och funktionalitet ökar, vilket kan leda till ökade krav på bostadsyta.

Boendet blir därmed en plats där olika mål – effektivitet, komfort och ekonomi exempelvis – måste balanseras. Det är därför en svår sak att välja och skapa sitt boende. Många, ibland motstridiga, behov måste beaktas samtidigt och sättas i relation till hushållets ekonomiska möjligheter. Det här gör valet av bostad till en komplicerad fråga.

När informanterna berättar om varför de har valt sitt boende har många av dessa funktioner ofta vävts samman. Informanter har i vissa fall valt att bo i ett särskilt område i första hand och sedan undersökt vilka typer av boende som finns tillgängliga för dem. I andra fall har storleken på boendet varit avgörande snarare än området. Exempelvis när en ändrad familjesituation har lett till ett upplevt behov av en större eller mindre bostad.

Oavsett vilken den huvudsakliga anledningen har varit så har samtliga informanter och deras hushåll vägt samman olika aspekter vid valet av boende. Det finns med andra ord sällan bara en anledning till att välja ett specifikt boende, utan det innebär snarare en avvägning mellan de olika funktioner som boendet förväntas möjliggöra.

Såväl tidigare boendearfarenheter som föreställningar om framtiden spelar här en central roll. I vissa fall flyttar informanterna inte enbart *till* ett boende utan *från* ett annat boende. Något i ens tidigare bostad har visat sig vara problematisk och det blir utgångspunkten för att söka ett nytt boende som rättar till detta. Exempelvis beskriver vissa informanter att de valt att flytta från ett hus till en lägenhet för att de har tröttnat på allt arbete som ett hus kräver. Eller så kan en flytt drivas av ekonomiska och sociala skäl, som i citatet här nedan:

”Jag skulle säga att det var två skäl [till flytten]. Dels så funkade inte området vi bodde på. Dels geografiskt, dels socialt. Det var ett område som inte alltid kändes rätt. Men sen var också hyran där hutlös. Och det blev, hyran går ju inte ner varje år. Tyvärr. Så att det var därför.” – Informant 7

Som illustreras här handlar motivationen att flytta ofta både om att lämna något och att söka något annat. Även föreställningar om framtiden kan ha samma inverkan. För de som föreställer sig en framtid med en förbättrad ekonomisk situation eller en tillökning av familjen som sannolik, framstår en flytt från lägenhet till hus eller en större bostad ofta som ett rimligt alternativ.

Samtidigt är det viktigt att betona att boendeval sällan grundas i enbart en aspekt eller anledning. Som citatet ovan visar är det flera faktorer som vägs samman. Även för den som vill lämna ett hus kan det exempelvis vara viktigt att det nya boendet ligger centralt, har generösa sällskapsytor eller har tillgång till någon form av uteplats eller trädgård.

På motsvarande sätt kan den som överväger att flytta från en lägenhet till ett hus vilja bo kvar i samma område där etablerade vardagspraktiker och sociala sammanhang redan finns. Oavsett vilka specifika funktioner bostaden förväntas uppfylla och de praktiker det ska möjliggöra så sammanstrålar alltid olika krav och önskemål som behöver värderas och förhandlas vid valet av boende.

Hållbarhetsaspekter kan i vissa fall ingå i dessa överväganden, men tenderar ofta att nedprioriteras till förmån för andra värden, vilket vi nu ska fördjupa oss vidare i.

3.2 HÅLLBARHET I BOENDET

För de flesta av våra informanter var hållbarhet inte en central fråga i förhållande till deras boende. Även om många av dem hade områden i sina liv där de beaktade hållbarhetsfrågor – exempelvis vid köp av kläder eller möbler – så var det sällan hållbarhet var centralt i val eller renovering av boendet. Varför är det så? I det här avsnittet besvarar vi den här frågan.

Hållbarhet blir utkonkurrerad

En central förklaring till att hållbarhet inte blir en integrerad del av informanternas boendebeslut och vardagliga praktiker är att den trängs undan av andra hänsyn. Som analysen har visat förväntas bostaden uppfylla en mängd olika funktioner. Den ska exempelvis fungera som plats för socialt umgänge, arbete och studier, vila och fysisk aktivitet, men också bidra till identitetsskapande, erbjuda trygghet och tillgodose grundläggande behov. Samtidigt fungerar hemmet som en nod i relation till livet utanför hemmet.

I denna mångfald av krav hamnar hållbarhetsaspekter sällan i förgrunden utan överskuggas ofta av andra prioriteringar kopplade till hemmet. I det

mångfunktionella hemmet blir hållbarhetsfrågor ofta osynliga, något som de boende inte nödvändigtvis uppfattar som relevant. I andra fall är de boende medvetna om att hållbarhet är en aspekt att ta hänsyn till, men den tillmäts lägre betydelse än andra funktioner som hemmet förväntas uppfylla. Hållbarhet är i dessa fall inte osynlig, men den hamnar i en marginaliserad position på grund av konkurrensen från hemmets övriga funktioner.

I båda fallen försvårar konkurrensen från andra funktioner en integrering av hållbarhet i hemmet. Dessa funktioner hänger i sin tur ihop med de praktiker som hemmet förväntas möjliggöra och de betydelser som informanterna tillskriver det.

Moraliska krav att vara hållbar hanteras

I vissa situationer är de boende inte bara medvetna om att hållbarhet kan vara en viktig aspekt att beakta, utan upplever också ett moraliskt ansvar att göra det. Detta innebär dock inte att hållbarhet nödvändigtvis alltid integreras i praktiken. I stället uppstår ofta en diskrepans mellan upplevda moraliska krav och faktiska handlingar som hanteras på olika sätt.

I vissa fall medger informanterna att hållbarhet är en viktig aspekt men reducerar den till en mindre fråga, såsom återvinning, avfallssortering eller inköp av begagnade möbler. I dessa fall görs hållbarhet till något avgränsat och hanterbart som kan begränsas till en eller ett fåtal frågor och praktiker samtidigt som andra aspekter av boendet lämnas utanför. En deltagare förklarar på följande sätt hur de resonerar kring hållbarhet i förhållande till boendet:

”Mycket sopsortering. Man känner inte som att man kan påverka så mycket. Vi har köpt nya möbler. Allt är inte nytt. Vi gillar second hand väldigt mycket. Det är mest på second hand vi handlar. Så det är väl lite hållbarhetstänk där också.” – Informant 9

I andra fall hanteras diskrepansen mellan de upplevda kraven på att integrera hållbarhet och de boendes avsaknad av hållbara praktiker genom att legitimera ohållbara handlingar eller avsaknaden av hållbara handlingar.

Hållbarhetspraktiker anses ofta vara för tidkrävande, kostsamma eller komplicerade. De boendes avsaknad av dessa resurser – tid, ekonomiska förutsättningar eller kunskap – anses då legitimera att hållbarhetsaspekter inte integreras vid val och renovering av boendet. Vid frågan om hur viktigt hållbarhet var för hushållets framtida boende svarade exempelvis en informant att:

”Det är ju viktigt på alla sätt och vis för att vi ska klara oss. Men det känns som att läget just nu så är det väldigt svårt och dyrt att få det hållbart för sig själv. Dels måste man äga för det första och man måste ha pengar till att fixa och dona och så. Men som jag sa, hade jag fått drömma fritt så hade jag haft något som var låg impact.” – Informant 7

Även om hållbarhet här anses vara centralt för framtida boendet så upplevs möjligheterna att agera i linje med denna ambition som begränsade på grund av avsaknaden av viktiga resurser. Citatet pekar också på andra faktorer utanför hushållens omedelbara kontroll som begränsningar för att göra mer boendet mer hållbart, något som fler informanter diskuterade. Exempelvis nämndes vikten av kringliggande infrastruktur, möjligheten att påverka olika val i bostaden beroende på boendeform, samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer som kommuner, politiker, markägare och bostadsförvaltare. Detta illustrerar hur hållbarhetsfrågor i boendet inte enbart är en fråga om individuella val, utan också om strukturella förutsättningar.

3.3 SAMMANFATTNING

Studien visar att hemmet fyller många funktioner i vardagslivet och är förknippat med starka känslor kopplade till trygghet, tillhörighet och identitet. Hemmet möjliggör en rad olika praktiker i vardagen så som arbete, socialisering, träning och fritidssysslor men är också en plats för lugn och återhämtning och utgör en nod för praktiker utanför hemmet. Alla dessa funktioner spelar in vid valet av boende och för hur deltagarna skapar sina hem.

Ibland kan dessa funktioner ställa motstridiga krav och önskemål på boendet vilka då behöver förhandlas och vägas mot varandra. Att bo centralt för att ha närhet till exempelvis kollektivtrafik, restauranger, butiker, kulturutbud och vänner kan i vissa fall tillskrivas större värde än att ha tillgång till en egen trädgård eller ett större boende. Likaså kan tillgången till gästrum eller större ytor för sociala sammankomster i andra fall överväga önskemål om bostadsområde.

Hållbarhet spelade generellt sett en ganska liten roll i dessa avväganden och var för de flesta av våra informanter inte något de beaktade vid val av boende eller skapande av hemmet. Bland de många olika funktioner som hemmet förväntas uppfylla blir hållbarhetaspekter ofta osynliga eller nedprioriterade.

När hållbarhet ändå uppmärksammas reduceras det i stället till specifika avgränsade områden, så som återvinning eller energianvändning. I andra fall motiveras avsaknaden av hållbara val och praktiker med bristande tid, kunskap eller ekonomi, vilket visar på en tydlig diskrepans mellan hushållens hållbarhetsambitioner och deras faktiska praktiker.

Studien visar också att hushållen i många fall upplever att de är begränsade av yttre faktorer så som boendets materiella struktur, eller av andra aktörer, exempelvis hyresvärdar eller bostadsrättsföreningar, när det kommer till vilka förändringar de kan göra i sitt befintliga boende och hur deras boende kan bli mer hållbart i framtiden.

4. Framtida boendekoncept

Som ett led i att förstå hur hållbart boende kan främjas utifrån studiens resultat har projektet utvecklat tre framtida boendekoncept som även diskuterats i en workshop med intressenter. Konzepten ska ses som verktyg för att utforska hur hållbarhet kan integreras i boendet, med utgångspunkt i hemmet som en komplex och mångfacetterad enhet som både rymmer olika former av mening och möjliggör en mångfald av praktiker. Samtidigt tar koncepten hänsyn till de svårigheter som informanterna upplevt i arbetet med att integrera hållbarhet i vardagen och väcker därigenom frågor om vilka former av hållbara boenden som kan utvecklas.

De framtagna koncepten bygger både på diskussionerna i fokusgrupperna kring framtida hållbara boendeformer och på resultaten från de individuella intervjuerna. I samtalen om framtidens hållbara boendeformer lyftes särskilt ett ökat fokus på olika former av delning i relation till hemmet fram, exempelvis delade bostadsytor och gemensamma resurser. Informanterna menade att sådana lösningar skulle kunna minska boendets individuella miljöpåverkan, samtidigt som de kan bidra till social och i viss mån även ekonomisk hållbarhet samt öka tillgången till attraktiva boendemiljöer.

Centralt i diskussionerna var balansen mellan det kollektiva och det individuella, liksom frågan om vad som kan delas och med vem. Aspekter av boendet som tidigare lyfts fram som viktiga – såsom trygghet, bekvämlighet och möjligheten att skapa "sitt eget" hem – beskrevs samtidigt som fortsatta outhållbara även i framtida hållbara boendeformer. Hur dessa behov kan tillgodoses, tillsammans med tillgängligheten till de funktioner som ett hem förväntas erbjuda, återspeglas på olika sätt i de tre koncepten: Det moderna kollektivet, Ett nytt generationsboende och Tiny house community.

De tre koncepten presenterades och diskuterades därefter på en workshop med deltagare från Riksbyggen, Helsingborgshem, Helsingborgs stad samt boende i Helsingborg. Under workshopen diskuterades frågor kopplade till genomförande, målgrupper och kärnbudskap för respektive koncept. Konzepten mottogs överlag positivt, även om de bedömdes vara genomförbara i varierande grad i staden.

4.1 DET MODERNA KOLLEKTIVET

Plats för dig själv – tillgång till mer yta och gemenskap när du vill

Konceptet "Det moderna kollektivet" kombinerar individuellt boende med ett brett utbud av gemensamma funktioner. Varje hushåll har en egen, kompakt lägenhet bestående av ett till flera sovrum, mindre vardagsrum, badrum och ett enklare pentry. Därtill erbjuds omfattande delade ytor så som ett fullt utrustat storkök med tillhörande matplats, generösa sociala rum, co-working ytor, gemensam tvättstuga, verkstad, gemensamma förråd samt trädgårdsmiljöer för rekreation och odling.

Grundidén är att skilja mellan det en *behöver* privat (ett eget, avskilt hem med basfunktioner) och det en *vill ha* (ytor och resurser som man endast används ibland). Genom att dela dessa vill ha-ytor får de boende tillgång till mer flexibilitet, fler funktioner och ett rikare vardagsliv utan att behöva ett större privat boende. Det *moderna* syftar till denna balans mellan det privata och det kollektiva där, till skillnad från mer traditionella kollektiv där de flesta ytor delas, detta koncept erbjuder både möjlighet till mer privat yta och fler gemensamma funktioner som utvidgar det privata boendet.

Fokuset för "Det moderna kollektivet" ligger just på denna tillgång till funktionalitet som annars hade krävt ett stort privat boende men som genom delning bidrar till effektivare användning av ytor och resurser. Den kollektiva aspekten av boendet bidrar också till sociala mervärden och vardagsgemenskap samt möjligheten att dela på ansvar för gemensamma ytor och resurser.

Läget är tänkt att vara centralt eller i mindre samhällen där det finns goda förbindelser med kollektivtrafik till större städer och tillgång till närservice.

Potentiella målgrupper är barnfamiljer som söker avlastning och gemenskap, pensionärer som vill ha både autonomi och social närhet, samt unga vuxna som vill kombinera integritet med gemenskap.

Bild 1. Exempelbild på gemensam yta i "Det moderna kollektivet". Bilden är AI genererad med hjälp av ChatGPT.

Hur genomförbart är "det moderna kollektivet"?

"Det moderna kollektivet" uppfattades som det mest utmanande konceptet. En central fråga rörde gruppdynamik och hur det går att skapa fungerande sociala relationer. Deltagarna diskuterade att det finns en risk att denna typ av boende blir selektiv och svår att skala upp till en bredare befolkning.

Samtidigt lyftes konkreta fördelar från befintliga exempel, såsom tidsbesparingar genom gemensam matlagning och förbättrade möjligheter för barn att umgås med andra barn utan att behöva transporteras.

För att öka attraktiviteten betonades vikten av att de boende får vara delaktiga i utformningen av kollektivet samt att sammansättningen av hushållen är genomtänkt.

Det diskuterades även enklare varianter av kollektivt boende, exempelvis genom att lokalisera verksamheter nära varandra, såsom förskolor i anslutning till äldreboenden, för att skapa vardagliga möten mellan grupper.

4.2 ETT NYTT GENERATIONSBOENDE

Flera livsfaser – gemensam trygghet, stöd och glädje

I "Ett nytt generationsboende" utvecklas idén om ett boende där flera generationer delar yta, och på så sätt kan ha glädje och hjälp av varandra, från det traditionella generationsboendet inom familjen till att omfatta även andra. Konceptet fokuserar också specifikt på två åldersgrupper.

Tanken bakom "Ett nytt generationsboende" är att olika åldersgrupper kan stärka varandra genom närhet, vardagskontakt och kompletterande behov. Konceptet består av mindre privata lägenheter, som är specifikt utformade för yngre eller äldre, vilka kompletteras med gemensamma ytor som ett stort vardagsrum, kök och matplats, aktivitetsrum, tvättstuga och en innergård. Precis som i "Det moderna kollektivet" bidrar boendet till ökad hållbarhet genom delade ytor och resurser och genom ökad social närhet. Det som särskiljer detta koncept är att både de privata och gemensamma utrymmena aktivt utformas för de specifika målgrupperna, för intergenerationellt utbyte, samt för praktisk vardagshjälp och social trygghet.

Målet är att skapa miljöer där äldre får sällskap, trygghet och stöd, medan yngre – exempelvis studenter eller unga vuxna – får ett prisvärt boende och möjlighet att ingå i ett socialt sammanhang. Boendet kan även innehålla funktioner som gemensamma måltider, hobbyverkstäder, eller specifika program för generationsöverskridande aktiviteter.

Fokus för "Ett nytt generationsboende" ligger på ökad social trygghet, minskad ensamhet, ett ömsesidigt utbyte mellan generationer samt tillgång till delade funktioner som stödjer vardagslogistik.

För detta boende är läget avgörande för att underlätta vardagen för både äldre och yngre med enkel tillgång till service, vård, mobilitet och kulturutbud i nära anslutning till boendet.

De tänkta målgrupperna är äldre personer som önskar trygghet, närhet till andra och mindre underhåll, samt ungdomar och studenter som söker ett prisvärt boende och ett socialt sammanhang.

Bild 2. Exempelbild på Ett Nytt Generationsboende. Bilden är AI genererad med hjälp av ChatGPT.

Hur genomförbart är "ett nytt generationsboende"?

Detta koncept uppfattades som relativt etablerat, med existerande exempel. Samtidigt betonades vikten av ett gediget förarbete för att tydliggöra mål och förväntningar.

Relationen mellan generationer diskuterades som komplex. Vissa deltagare såg fördelar med att ha familj nära, medan andra värdesatte större distans. För äldre lyftes ensamhet fram som en central utmaning, vilket gör denna boendeform särskilt relevant.

Det framkom också att en bred åldersblandning kan vara mer funktionell än enbart två generationer, eftersom olika grupper kan bidra med olika typer av stöd och resurser. Existerande exempel, såsom Sällbo i Helsingborg, nämndes som framgångsrika modeller.

4.3 TINY HOUSE COMMUNITY

Ett eget hem – del av ett naturnära, småskaligt grannskap

”Tiny house community”-konceptet utgår från fristående småhus där varje hushåll har tillgång till en egen bostad och en mindre privat trädgård. Husen är placerade runt en gemensam större trädgård med ytor för odling, lek, stillhet och social samvaro. Därutöver finns en gemensam lokal som kan användas för exempelvis större middagar, evenemang eller hobbyprojekt och där det finns tillgång till delade resurser i form av trädgårdsutrustning och dylikt som används mer sällan. Till skillnad från de två föregående koncepten lägger detta koncept större fokus på det privata boendet och mindre vikt vid de gemensamma ytorna som utgör ett komplement till det privata boendet.

Konceptet betonar det enkla livet: ett hem med liten miljömässig påverkan, lugn livsmiljö och kontakt med naturen, kombinerat med möjligheten att ingå i ett mindre, socialt sammanbundet sammanhang. Det erbjuder balans mellan avskildhet och valbar gemenskap, och sätter närhet till natur och trivsamma utemiljöer i fokus. Genom tillgång till en gemensam trädgård, lokal för större sociala sammankomster och gemensamt förråd samt smarta lösningar i det privata boendet och närhet till natur och utevistelse kan den privata bostadsytan hållas nere.

I ”Tiny house community”-konceptet ligger fokus på småskalighet, en hållbar livsstil och en naturnära vardag. Här kombineras egen yta och privatliv med valbar social kontakt och tillgång till vissa delade resurser. Boendet fokuserar på enkelhet, hållbara materialval, flexibilitet och kvalitet över storlek.

Även för detta koncept är läget centralt och bör förslagsvis vara utanför stadskärnor med närhet till skog och naturområden. För att underlätta för vardagsmobilitet bör det även finnas tillgång till kollektivtrafik.

Tänkbara målgrupper för ”Tiny house community”-konceptet är ensamstående, par eller mindre hushåll som söker efter lugn, självständighet och en hållbar boendeform med möjligheter till social närhet.

Bild 3. Exempelbild på Tiny house community. Bilden är AI genererad med hjälp av ChatGPT.

Bild 4. Exempelbild 2 på Tiny house community. Bilden är AI genererad med hjälp av ChatGPT.

Hur genomförbart är "tiny house community"?

Diskussionen visade att detta koncept uppfattades som attraktivt, men att flera aspekter behöver omprövas. En central synpunkt var att tiny houses inte nödvändigtvis måste lokaliseras utanför staden, utan skulle i stället kunna integreras i befintliga miljöer så som kolonilottsområden.

Samtidigt lyftes praktiska utmaningar fram. Exempelvis innebär naturnära lägen ofta begränsad tillgång till kollektivtrafik, vilket kan skapa ett beroende av bil. Detta skulle dock eventuellt kunna lösas med någon form av bilpool.

Tillgänglighet i boendet var en annan viktig fråga som togs upp. En kompakt och flexibel boendeform ansågs som särskilt svår för äldre, där lösningar som sovloft och liknande kan vara problematiska.

Målgruppen diskuterades som potentiellt bred, men med särskild relevans för äldre par och familjer. Det betonades att en blandning av hushållstyper är viktig för att skapa fungerande sociala sammanhang och för att möjliggöra ömsesidigt stöd, exempelvis inom en samfällighet.

Flera deltagare lyfte också fram att det kan behövas någon form av organisering eller förvaltning, eftersom social gemenskap inte uppstår automatiskt. Samtidigt framhölls att konceptet skulle kunna bidra till flyttkedjor, där exempelvis äldre lämnar större villor och därmed frigör bostäder för andra grupper. Här identifierades dock ekonomiska hinder, då det för många (särskilt äldre som bott en längre tid i samma bostad) ofta är dyrare att flytta än att bo kvar i sitt nuvarande boende.

Ytterligare aspekter som diskuterades i förhållande till detta koncept var behovet av flexibilitet i bostäderna (till exempel tillgång flera rum även på en liten yta), möjligheten att påverka utformningen av sitt eget hus samt utmaningar kopplade till markkostnader i Helsingborg. Alternativa lokaliseringar, såsom stationsnära orter, lyftes fram som mer realistiska.

4.4 SAMMANFATTNING

Sammantaget representerar de tre koncepten möjliga framtida boendeformer som är förankrade i dagens praktiker och föreställningar om vad som uppfattas som realistiskt, genomförbart och önskvärt i framtiden. Koncepten kombinerar ambitioner om hållbarhet med de funktioner och värden som ett boende förväntas uppfylla, såsom trygghet, återhämtning, social samvaro och möjligheten att fungera som en nod för aktiviteter utanför hemmet. På olika sätt försöker de

balansera det kollektiva och det privata genom att minska privata bostadsytor och resursförbrukning, samtidigt som de syftar till att stärka gemenskap och social hållbarhet.

I fokusgrupperna framhölls den sociala dimensionen som särskilt viktig. Deltagarna föreställde sig att framtidens boende i högre grad kan komma att präglas av gemenskap och samhörighet snarare än dagens mer individualiserade samhälle. Detta beskrevs både som en möjlig återgång till tidigare former av mer kollektiva levnadssätt och som en reaktion på samtidens osäkerheter, där klimatkris, krig och resursbrist kan skapa behov av ökad delning och större ömsesidigt stöd mellan människor. Även stigande bostadspriser och bostadsbrist i större städer lyftes fram som möjliga drivkrafter bakom ett ökat intresse för mer delade boendeformer.

Samtidigt fanns det skilda uppfattningar om vad som är önskvärt respektive realistiskt i framtidens boende. Delade boendeformer uppfattades som särskilt attraktiva för vissa grupper, inte minst yngre, men väckte också frågor om integritet och privatliv. Generationsboenden förknippades ofta med trygghet och gemenskap, men ansågs samtidigt kräva förändrade normer kring privatliv och vardagsliv. Kompakta och flexibla boendeformer, såsom tiny houses, tilltalade vissa deltagare men uppfattades av andra som ett alltför stort avsteg från etablerade bostadsnormer.

Vissa deltagare betonade även teknikens potential att möjliggöra mer hållbara vardagspraktiker och göra dagens boendeformer mer hållbara genom framtida tekniska lösningar, medan andra intog en mer skeptisk hållning till en sådan utveckling. Samtidigt återkom diskussioner om hushållens begränsade möjligheter att själva driva förändring. Regelverk, lagstiftning och ekonomiska förutsättningar lyftes fram som avgörande för att skapa tillgängliga och hållbara boendeformer. Även andra aktörers roller betonades, där politiker, fastighetsbolag, förvaltare och mäklare ansågs centrala både för att möjliggöra förändring och för att påverka normer kring hur vi bor.

Dessa frågor återkom också i workshopen med intressenterna där de tre koncepten diskuterades vidare. Sammantaget visade workshopen att både sociala och strukturella faktorer är avgörande för samtliga koncept. Diskussionerna pekade på att gemenskap och trivsel inte uppstår av sig själva utan kräver medveten organisering, tydliga ramar och möjlighet för de boende att påverka såväl bostädernas utformning som gemensamma funktioner. Blandade

målgrupper lyftes fram som en styrka, då olika hushåll kan bidra med olika typer av stöd och skapa mer robusta sociala sammanhang.

De olika koncepten bedömdes dock ha skilda förutsättningar och utmaningar. "Det moderna kollektivet" ansågs ha stor potential när det gäller gemenskap och effektivare vardagsliv, men uppfattades samtidigt som det mest utmanande konceptet med risk att bli nischat och svårt att skala upp. "Ett nytt generationsboende" framstod som mer etablerat och socialt accepterat, särskilt när flera åldersgrupper inkluderas, men ansågs samtidigt kräva omfattande förarbete, tydliga förväntningar och gemensamma riktlinjer för att fungera väl i praktiken. "Tiny house community" uppfattades överlag som attraktivt men svårt att genomföra i större skala. För att framstå som realistiskt ansågs sådana boendeformer behöva integreras i befintliga miljöer snarare än placeras isolerat.

Övergripande lyftes frågor om tillgänglighet, infrastruktur och ekonomiska faktorer – såsom markpriser och flyttkostnader – fram som centrala hinder för genomförandet av samtliga koncept. Sammantaget illustrerar resultaten att framtida hållbara boendeformer behöver kunna möta en mångfald av behov, värderingar och livssituationer snarare än utgå från en enhetlig modell.

5. Rekommendationer:

Hållbara boenden som är...

Resultaten pekar på flera implikationer för kommunal policy. Vi har identifierat följande fem aspekter som särskilt viktiga för att främja mer hållbart boende i framtiden. Hållbara boenden behöver vara: attraktiva, upplevas som normala, komma i olika former, stödja vardagspraktiker, och vara flexibla över tid.

Attraktiva

Studien visar att en avgörande faktor för konsumenter är att hållbara boendeanternativ upplevs som attraktiva och tillgängliga. I förhållande till det befintliga boendet och andra alternativ behöver hållbara boendeformer därmed uppfattas som förbättringar. Detta kräver hög kvalitet i både design och funktion. Samtidigt indikerar resultaten tydligt att ekonomiska förutsättningar till stor del styr boendeval och att hållbara alternativ ofta uppfattas som mer kostsamma. Här kan subventioner för exempelvis hållbara materialval vid renovering och för hållbara energikällor både fungera som incitament samt möjliggöra för fler att få tillgång till dessa alternativ.

Upplevs som normala

Normer kring boendet påverkar både vad som uppfattas som möjligt och som attraktivt för konsumenter. Kommunikation och pilotprojekt kan här bidra till att förändra föreställningar om boende. Hur olika boendeformer marknadsförs och presenteras av olika aktörer så som bostadsbolag och mäklare kan ha stor inverkan på rådande normer och föreställningar om det goda boendet, vilket även tidigare forskning har visat (se exempelvis Sandberg, 2018; Hagbert et al., 2024).

Kommer i olika former

En stadsplanering som tar hänsyn till olika konsumentgruppers behov och önskemål är också central. Som resultaten visade behöver boendeformer anpassas till en mångfald av behov och värderingar. Planering bör därför möjliggöra olika typer av boenden för olika grupper. Bostadsrätter och hyresrätter, villor och lägenheter, lantligt och centralt, hållbart boende bör komma i olika former om de ska ha en möjlighet att spridas bortom ett fåtal grupper i samhället.

Stödjer vardagspraktiker

Hemmets centrala roll som utgångspunkt för vardagspraktiker både i och utanför hemmet visar vidare på vikten och komplexiteten av hemmets roll i våra liv. För att uppfylla den mängd av funktioner och betydelser som ett hem förväntas tillhandahålla krävs genomtänka lösningar som stödjer vardagspraktiker på ett mer hållbart sätt. Här är exempelvis tillgång till service, kollektivtrafik och delade resurser väsentliga aspekter. I enlighet med tidigare forskning visade studien att hållbara val behöver upplevas som enkla för att integreras i vardagen. Dessutom behöver förändringar som innebär att boendet blir mer hållbart stötta en väl fungerande vardagslogistik för att upprätthållas över tid. Det här kräver en fördjupad förståelse av de boendes vardag. Design, byggande och marknadsföring av hållbara boende bör utformas med dessa vardagspraktiker i åtanke.

Är flexibla

Till sist behöver de hållbara boendena kunna anpassas över livscykeln. Förändrade behov över tid, som familjebildning, åldrande eller förändrade arbetsformer, ställer krav på bostäder som kan förändras utan större ombyggnationer eller flytt. Detta kan innebära exempelvis flexibla planlösningar, möjlighet att dela upp eller slå samman bostäder, samt rum som kan få olika funktioner över tid. Även gemensamma ytor kan spela en väsentlig roll genom att skapa mindre krav på det privata boendet och ge mer utrymme för variation i användningen. Flexibla boenden kan därmed bidra till minskad resursanvändning. Planering och regelverk behöver möjliggöra denna typ av anpassningsbarhet.

6. Slutsatser

Studien visar att omställningen till hållbart boende inte enbart är en teknisk eller ekonomisk fråga, utan också en social och kulturell process. En central utmaning är att överbrygga gapet mellan människors ambitioner och deras faktiska handlingsutrymme. Många uttrycker en vilja att leva mer hållbart, men möter hinder i form av ekonomi, rådande normer samt brist på tillgängliga alternativ och stödjande infrastruktur. Samtidigt finns en tydlig potential i att utveckla boendeformer som kombinerar hållbarhet med attraktiva livsmiljöer. För att realisera denna potential krävs ökad samverkan mellan olika aktörer, liksom mer handlingsinriktade styrmedel och en långsiktig planering.

Polisy och regelverk för att möjliggöra mer hållbart boende i framtiden behöver fokusera på de fem aspekter vi identifierat ovan och säkerställa att hållbara boenden upplevs som attraktiva och normala, att de kan stödja befintliga vardagspraktiker samtidigt som de är flexibla för att tillgodose skiftande behov över tid. Det behöver också finnas olika boendelealternativ som är anpassade för olika målgruppers behov och förutsättningar. Studien pekar på att konsumenter uppfattar bristande tid, kunskap och ekonomiska förutsättningar som centrala hinder för att införliva hållbart i hemmet i vardagen. Hållbara boendelealternativ och hållbara förändringar av praktiker behöver därför uppfattas som enkla, ekonomiskt fördelaktiga och vara tillgängliga för att bli mer attraktiva för konsumenter.

Vidare visar studien visar att föreställningar om framtidens boende är starkt förankrade i både tidigare boendeeerfarenheter och nuvarande praktiker. Detta innebär att konsumenter har svårt att föreställa sig andra former av boenden och sätt att använda bostaden än det de redan är vana vid. För att möjliggöra en hållbar utveckling behöver dessa föreställningar aktivt utmanas genom att synliggöra och normalisera nya sätt att bo. Detta kräver polisy och planering som stödjer förändring samt att alternativa boendeformer utvecklas som tar hänsyn till de förväntningar och krav som konsumenter har på det goda boendet.

Samtidigt behöver rådande normer utmanas och hållbarhet integreras i föreställningar om livskvalitet och det goda boendet för att motverka en fortsatt ökad konsumtion och ohållbar utveckling. I detta avseende kan flera aktörer så som stadsplanerare, bostadsbolag och mäklare spela en avgörande roll för att utveckla, kommunicera och legitimera alternativa lösningar. Studien visar också att fokusgrupper och liknande dialogprocesser kan bidra till att ifrågasätta

dominerande normer och öppna upp för en diskussion om alternativa boendeformer. Deltagande metoder kan därmed fungera som viktiga verktyg i en hållbar omställning för att utforska och skapa acceptans för nya boendeformer.

Framtidens boende formas därmed i ett komplext samspel mellan individuella preferenser och strukturella förutsättningar, där förändring förutsätter insatser på båda nivåer.

7. Åtgärder för att stödja hållbart boende

- 1. Utveckla fler pilotprojekt för alternativa boendeformer**

Kommuner och bostadsbolag kan testa och synliggöra boendeformer som kollektivhus, generationsboenden och tiny house-områden. Studien visar att människor ofta har svårt att föreställa sig nya sätt att bo. Konkreta exempel och erfarenheter kan därför bidra till att förändra normer och göra alternativa boendeformer mer legitima och attraktiva.
- 2. Bygga flexibla bostäder som kan förändras över tid**

Fastighetsutvecklare och arkitekter kan utveckla bostäder med flexibla planlösningar som fungerar för olika livsfaser och förändrade behov. Studien visar att människor efterfrågar boenden som kan anpassas till exempelvis hemarbete, familjebildning eller åldrande utan att kräva flytt.
- 3. Underlätta flyttkedjor och mindre boenden för äldre**

Många äldre bor kvar i stora bostäder eftersom alternativa boenden upplevs som dyra eller otillräckliga. Kommuner och bostadsbolag kan utveckla attraktiva mindre bostäder med social närhet, god tillgänglighet och rimliga kostnader för att underlätta flyttkedjor och minska resursanvändningen.
- 4. Kombinera social och miljömässig hållbarhet**

Resultaten visar att social gemenskap och trygghet är centrala värden i människors föreställningar om det goda boendet. Hållbara boenden behöver därför inte bara minska klimatpåverkan utan också främja social kontakt, trygghet och tillhörighet för att upplevas som attraktiva.
- 5. Integrera delade resurser i vanliga bostadsområden**

Bostadsbolag kan utveckla gemensamma funktioner som gästrum, verkstäder, co-workingtor, tvättlösningar, odlingsytor eller bilpooler. Detta kan minska resursanvändning och bostadsyta samtidigt som det skapar sociala mervärden utan att kräva fullt kollektivboende.
- 6. Arbeta aktivt med hur hållbart boende kommuniceras**

Mäklare, bostadsbolag och kommuner kan bidra till att förändra normer genom hur bostäder marknadsförs. I stället för att främst lyfta fram sådant som bostadens storlek och exklusiva material kan kommunikation fokusera på livskvalitet, gemenskap, närhet, flexibilitet och enkel vardag.
- 7. Involvera boende i utformningen av bostäder och gemensamma miljöer**

Studien visar att delaktighet är viktigt för att skapa attraktiva och fungerande gemensamma boendeformer. Kommuner och bostadsaktörer kan därför använda workshops, dialogprocesser och medskapande i planering och utveckling av nya bostadsprojekt.

Referenser

Cohen, J. M. (2021). New conceptions of sufficient home size in high-income countries. *Housing, Theory and Society*.

IPCC (2023). Climate Change 2023: Synthesis Report.

Hagbert, P., Liisa, P., & Nyblom, Å. (2024). Housing as an Arena for Change From Eco-Efficiency to Sufficiency in the Swedish Housing Sector. *Housing, Theory and Society*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/14036096.2024.2397987>

Ivanova, D. et al. (2015). Environmental impact assessment of household consumption. *Journal of Industrial Ecology*.

Ivanova, D. & Büchs, M. (2020). Household sharing for carbon and energy reductions. *Energies*.

Lorek, S. & Spangenberg, J. H. (2018). Energy sufficiency through social innovation in housing. *Energy Policy*.

Sandberg, M. (2018). Downsizing of housing. *Journal of Macromarketing*.

Sandberg, M. (2021). Sufficiency transitions. *Journal of Cleaner Production*

Bilaga 1: Boendekoncept

LUND
UNIVERSITY

FRAMTIDENS BOENDE HELSINGBORG KONCEPT 1: DET MODERNA KOLLEKTIVET

PLATS FÖR DIG SJÄLV – TILLGÅNG TILL MER YTA OCH GEMENSKAP NÄR DU VILL

Beskrivning

Det moderna kollektivet kombinerar individuellt boende med ett brett utbud av gemensamma funktioner. Varje hushåll har en egen, kompakt lägenhet bestående av ett till flera sovrum, mindre vardagsrum, badrum och ett enklare pentry. Därtill erbjuds omfattande delade ytor så som: ett fullt utrustat storkök med tillhörande matplats, generösa sociala rum, coworking-liknande ytor, gemensam tvättstuga, verkstad, gemensamma förråd samt trädgårdsmiljöer för rekreation och odling.

Grundidén är att skilja mellan det en *behöver* privat (ett eget, avskilt hem med basfunktioner) och det en *villhöver* (större ytor och resurser som man endast används ibland). Genom att dela dessa villhöver-ytor får boende tillgång till mer flexibilitet, fler funktioner och ett rikare vardagsliv utan att behöva efterfråga ett större privat boende.

Fokus

- Tillgång till funktionalitet som annars kräver stort privat boende
- Möjlighet att dela ansvar för vissa resurser
- Sociala mervärden och vardagsgemenskap för dem som önskar det
- Effektivare användning av ytor och resurser

Läge

Centralt eller i mindre samhällen med goda förbindelser till större städer där kollektivtrafik och närservice finns.

Målgrupper

- Barnfamiljer som söker avlastning och gemenskap
- Pensionärer som vill ha både autonomi och social närhet
- Unga vuxna som på ett flexibelt sätt vill kombinera integritet med gemenskap.

Kostnader

Medelhöga boendekostnader, privat yta hålls nere för att kompensera för gemensamma kvaliteter. Driftskostnader kan reduceras genom delade resurser.

FRAMTIDENS BOENDE HELSINGBORG

KONCEPT 2: ETT NYTT GENERATIONSBOENDE

FLERA LIVSFASER – GEMENSAM TRYGGHET, STÖD OCH GLÄDJE

Beskrivning

Det nya generationsboendet utgår från idén om att olika åldersgrupper kan stärka varandra genom närhet, vardagskontakt och kompletterande behov. Konceptet består av mindre privata lägenheter, som är utformade för både yngre och äldre, vilka kompletteras med gemensamma ytor som ett stort vardagsrum, kök och matplats, aktivitetsrum, tvättstuga och en innergård. Det som särskiljer detta koncept från det moderna kollektivet är att de gemensamma utrymmena aktivt utformas för intergenerationellt utbyte, praktisk vardagshjälp och social trygghet.

Målet är att skapa miljöer där äldre får sällskap, trygghet och stöd, medan yngre – exempelvis studenter eller unga vuxna – får ett prisvärt boende och möjlighet att ingå i ett socialt sammanhang. Strukturen kan även innehålla funktioner som gemensamma måltider, hobbyverkstäder, eller specifika program för generationsöverskridande aktiviteter.

Fokus

- Social trygghet och minskad ensamhet
- Ömsesidigt utbyte mellan generationer
- Delade funktioner som stödjer vardagslogistik
- Stabilitet och långsiktighet i boendemiljön

Läge

Centralt och nära till service, vård, mobilitet och kulturutbud – för att underlätta vardagen för både äldre och yngre.

Målgrupper

- Äldre personer som önskar trygghet, närhet till andra och mindre underhåll
- Ungdomar och studenter som söker ett prisvärt boende och ett socialt sammanhang.

Kostnader

Lägre boendekostnader jämfört med privata lägenheter tack vare mindre privat yta och tydlig resursdelning.

FRAMTIDENS BOENDE HELSINGBORG

KONCEPT 3: TINY HOUSE COMMUNITY

ETT EGET HEM – DEL AV ETT NATURNÄRA, SMÅSKALIGT GRANNSKAP

Beskrivning

Tiny Community utgår från fristående småhus där varje hushåll har tillgång till en egen bostad och en mindre privat trädgård. Husen är placerade runt en gemensam större trädgård med ytor för odling, lek, stillhet och social samvaro. Därutöver finns en gemensam lokal som kan användas för exempelvis större middagar, evenemang, hobbyprojekt och där det finns tillgång till delade resurser i form av trädgårdsutrustning och dylikt som används mer sällan.

Konceptet betonar det enkla livet: ett hem med liten miljömässig påverkan, lugn livsmiljö och kontakt med naturen, kombinerat med möjligheten att ingå i ett mindre, socialt sammanbundet sammanhang. Det erbjuder balans mellan avskildhet och valbar gemenskap, och sätter närhet till natur och trivsamma utemiljöer i fokus.

Fokus

- Småskalighet, hållbar livsstil och naturnära vardag
- Egen yta och privatliv kombinerat med valbar social kontakt
- Delade resurser för att minska kostnader och klimatpåverkan
- Enkelhet och kvalitet i boendet snarare än storlek

Läge

Strax utanför stadskärnor, nära skog, natur och friluftsområden, med god tillgång till kollektivtrafik för pendling och vardagsmobilitet.

Målgrupper

Ensamstående, par eller mindre hushåll som söker lugn, självständighet och en hållbar boendeform med möjligheter till social närhet.

Kostnader

Lägre än traditionella villaboenden tack vare små bostäder, effektiv markanvändning och delade resurser.